

Hòa hợp - trí tuệ trong đối nhân xử thế

ISSN: 2734-9195 13:55 17/07/2026

Người biết hòa hợp sẽ không lấy hơn thua làm mục đích, không lấy bản ngã làm trung tâm, mà lấy sự an vui của mọi người làm niềm vui của chính mình.

Đức Phật dạy:

“Biết sống hòa hợp, oán thù khó sinh;

Biết giữ thuận hòa, danh lành thêm rộng;

Biết thương, biết kính, người người quý mến.

Bậc có trí nào lại chẳng chuộng hòa hợp?”

Trong tâm người trí luôn gìn giữ sự an hòa. Khi đối nhân xử thế, họ biết nhường nhịn mà không yếu mềm, hòa thuận mà không tranh chấp; nhờ đó, tự nhiên được mọi người tin yêu, nhiều thiện duyên nâng đỡ và các pháp lành dần được thành tựu.

Muôn duyên hòa hợp - thành tựu việc lớn

Trước đây, tôi từng tự hỏi: *“Trong một chiếc máy bay, bộ phận nào là quan trọng nhất?”*

Khi ấy, câu trả lời hiện lên thật tự nhiên: *“Dĩ nhiên là động cơ!”*

Thế nhưng, gần đây, sau khi nghe một người kể lại kinh nghiệm sửa chữa máy bay, tôi mới có một nhận thức hoàn toàn khác. Chỉ vì một chiếc đinh vít bị lắp ngược mà người thợ phải tháo dỡ, lo lắng không yên. Bởi công việc ấy liên quan trực tiếp đến sinh mạng con người, nên dù chỉ một sơ suất rất nhỏ cũng tuyệt đối không được xem thường.

Hình minh họa. Nguồn: Internet

Lúc ấy, tôi chợt hiểu: hóa ra, mỗi bộ phận đều có tầm quan trọng riêng.

Giá trị của một linh kiện không nằm ở chỗ đắt hay rẻ, lớn hay nhỏ, mà ở việc nó có được đặt đúng vị trí và phát huy đầy đủ công năng của mình hay không. Muốn một chiếc máy bay vận hành an toàn và hiệu quả, tất cả các bộ phận phải được lắp ráp hoàn chỉnh, phối hợp chính xác và nâng đỡ lẫn nhau. Chỉ cần thiếu đi một chi tiết, dù rất nhỏ, toàn bộ hệ thống cũng có thể bị ảnh hưởng.

Đó chính là sức mạnh được tạo nên từ sự hòa hợp.

Muốn thật sự sống hòa hợp, trước hết chúng ta cần hiểu được đạo lý vô ngã. Bởi khi còn quá chấp trước vào cái “ta”, con người thường khó lắng nghe, khó nhường nhịn và cũng khó phối hợp trọn vẹn với người khác.

Cũng như mỗi linh kiện trong một chiếc máy bay đều phải tương thích với những bộ phận chung quanh, khi tất cả được kết nối thành một chỉnh thể thống nhất, giá trị được tạo nên sẽ vượt xa giá trị của từng bộ phận riêng lẻ.

Con người cũng vậy. Khi biết buông bớt sự chấp chước vào bản thân, biết phối hợp, nâng đỡ và bổ khuyết cho nhau, chúng ta không những không đánh mất giá trị riêng, mà còn có thể phát huy khả năng của mình ở một tầm mức cao hơn.

Một ngọn đèn chỉ có thể soi sáng một khoảng không gian nhỏ. Nhưng khi nghìn ngọn đèn cùng thắp, vạn ngọn đèn cùng sáng, ánh sáng ấy có thể rực chiếu trời đất, xua tan bóng tối và đem lại quang minh cho thế gian.

Buông bỏ bản ngã, mở lòng hòa hợp, mỗi người đều có thể đóng góp nhiều hơn cho cộng đồng, xã hội và đất nước. Nếu ai cũng biết sống bằng tinh thần ấy, gia đình sẽ thuận hòa, xã hội thêm an ổn, quốc gia được vững bền, và thế giới cũng từng bước tiến gần hơn đến hòa bình.

Làm thế nào để thực hành vô ngã?

Trước hết, chúng ta cần nhìn lại và nhận thức rõ về cái gọi là “ta”.

Nếu hiểu rằng cái “ta” chỉ được hình thành bởi thân và tâm, chúng ta sẽ thấy thân này do bốn đại - đất, nước, lửa và gió - tạm thời hòa hợp mà thành; còn tâm thức được biểu hiện qua thọ, tưởng, hành và thức.

Quán chiếu sâu xa như vậy, chúng ta sẽ tự hỏi: đâu là một cái “ta” độc lập, cố định và trường tồn?

Trong Kinh Bốn Mười Hai Chương, đức Phật dạy: *“Hãy quán niệm rằng bốn đại trong thân đều có tên gọi riêng, hoàn toàn không có một cái ngã chân thật. Cái ngã đã không thật có, thì thân này cũng chỉ như huyễn mà thôi”*.

Cái “ta” vốn chỉ là sự hòa hợp tạm thời của bốn đại và năm uẩn, hư huyễn như giấc mộng, mong manh như bọt nước, thoáng hiện như bóng ảnh. Đã như thế, vì sao chúng ta còn phải chấp giữ, hơn thua và khổ đau vì nó?

Khi thấu hiểu lý duyên sinh - cốt tủy của giáo lý Phật đà, con người sẽ nhận ra rằng mọi sự vật, hiện tượng trong cuộc đời đều không tự nhiên sinh khởi, cũng không tồn tại riêng biệt, mà luôn nương vào nhiều nhân duyên để hình thành. Nhân duyên hội đủ thì sự vật hiện hữu, nhân duyên đổi thay hoặc tan rã thì sự vật cũng biến chuyển và tiêu mất.

Lời Phật dạy: *“Cái này có nên cái kia có; cái này sinh nên cái kia sinh. Cái này không nên cái kia không; cái này diệt nên cái kia diệt”*.

Từ đó, ta thấy rõ bản chất vô thường của vạn pháp, không có gì cố định, bất biến hay tồn tại mãi mãi. Thân và tâm đều do các điều kiện tạm thời hòa hợp mà thành, nên không có một cái “ta” độc lập, trường tồn để phải cố chấp và bảo vệ bằng mọi giá.

Khi quán chiếu sâu sắc về duyên sinh, vô thường và vô ngã, con người sẽ bớt chấp giữ ý kiến riêng, bớt tranh hơn, giành đúng; biết lắng nghe nhiều hơn, cảm thông sâu hơn và sống hòa ái với mọi người. Từ sự hiểu biết ấy, tâm trở nên rộng mở, lời nói trở nên nhu hòa, cách ứng xử cũng thêm bao dung và thuận thảo.

Vô ngã không có nghĩa là phủ nhận giá trị của bản thân, mà là không tuyệt đối hóa cái “ta”. Khi không còn đặt mình ở vị trí trung tâm của mọi việc, chúng ta sẽ dễ nhìn thấy nỗi khó khăn của người khác, biết trân trọng những khác biệt và cùng nhau kiến tạo những điều tốt đẹp.

Hòa hợp là sức mạnh thành tựu đạo nghiệp

Thiền tự Trung Đài được kiến tạo từ kết cấu thép cùng vô số vật liệu khác nhau. Mỗi thành phần có hình dáng, tính chất và công năng riêng; nhưng chỉ khi được kết hợp đúng vị trí, chúng mới có thể tạo nên một công trình trang nghiêm và bền vững.

Hình minh họa. Nguồn: Internet

Tuy nhiên, điều thực sự làm nên Thiền tự Trung Đài không chỉ là vật chất hay dáng vẻ nguy nga của kiến trúc, mà còn là tâm nguyện từ bi hoằng pháp lợi sinh của Hòa thượng Duy Giác - bậc khai sơn của Thiền tự - cùng sự đồng lòng phát tâm, hòa hợp phụng sự của tứ chúng đệ tử.

Tất cả đều cùng hướng về một chí nguyện: mong cho ánh sáng Phật pháp được lan tỏa đến mọi miền, để người người đều có cơ hội thấm nhuần giáo pháp, chuyển hóa phiền não, lìa khổ được vui.

Mây pháp giăng lành, mưa pháp thấm nhuần muôn loài. Giáo pháp của đức Phật như suối nguồn từ bi trong mát, nhẹ nhàng tưới tắm những tâm hồn đang khô héo bởi tham ái, thiêu đốt bởi sân hận và nặng trĩu vì khổ đau. Nhờ dòng pháp nhiệm mầu ấy, con người dần lắng dịu phiền não, soi sáng tâm mê, tìm lại

sự bình an, đánh thức trí tuệ và nuôi lớn lòng từ vốn sẵn có trong chính mình.

Trong lúc dịch bệnh diễn biến nghiêm trọng, đây cũng chính là thời điểm để đại chúng thể hiện sức mạnh của tinh thần hòa hợp. Khi mỗi người biết đặt lợi ích chung lên trên sự tiện nghi riêng, biết cùng nhau tuân thủ các biện pháp phòng dịch và giữ gìn an toàn cho cộng đồng, thì sự đồng tâm ấy sẽ trở thành nguồn sức mạnh lớn lao.

Chỉ cần mọi người cùng chung lòng, chung sức, phối hợp với các chính sách của chính quyền, nghiêm túc thực hiện công tác phòng dịch, đồng thời giữ vững chí nguyện hoằng dương pháp và làm lợi ích rộng khắp cho quần sinh, tương lai nhất định sẽ ngày càng tốt đẹp, an lành và sáng tươi hơn.

Hòa hợp không phải là đánh mất chính mình

Hòa hợp không có nghĩa là đánh mất bản thân, càng không phải miễn cưỡng thuận theo người khác trong mọi hoàn cảnh.

Hòa hợp chân chính là biết buông bớt sự cố chấp, tôn trọng những khác biệt, lắng nghe với tâm chân thành và cùng hướng về một mục tiêu thiện lành. Trong sự hòa hợp ấy, mỗi người vẫn giữ được phẩm chất và giá trị riêng, nhưng đồng thời biết điều chỉnh bản thân để cùng tạo nên một chỉnh thể tốt đẹp hơn.

Khi tâm không còn bị che lấp bởi bản ngã, con người sẽ biết lắng nghe mà không vội phán xét, biết cảm thông mà không nuôi oán trách, biết nâng đỡ mà không cầu báo đáp. Từ đó, mọi người có thể đồng hành và cùng nhau thành tựu những việc có ích cho đời, lợi cho người.

Muôn pháp đều do nhân duyên hòa hợp mà sinh. Một thân cây cần đất lành, nước mát, ánh sáng và bàn tay chăm sóc mới có thể đâm chồi, nảy lộc. Một công việc lớn cũng cần nhiều người đồng tâm, đồng nguyện và đồng hành mới có thể đi đến thành công.

Không ai có thể một mình làm nên tất cả. Một bàn tay dù mạnh mẽ đến đâu cũng khó tạo thành tiếng vỗ; một giọt nước dù trong lành đến mấy cũng chưa thể làm nên dòng sông. Nhưng khi muôn giọt nước cùng hội tụ, dòng sông sẽ được hình thành; khi muôn tấm lòng cùng chung chí nguyện, việc lớn ắt có ngày thành tựu.

Biết sống hòa hợp chính là biết gieo trồng nhân duyên lành. Nhân duyên lành hội đủ, lòng người đồng thuận, thì trở ngại dần được hóa giải, sức mạnh chung được phát huy và các thiện pháp tự nhiên thành tựu.

Hòa hợp bắt đầu từ một lời nói dịu dàng, một thái độ khiêm cung, một lần biết lắng nghe và một bước chân chịu lùi lại vì lợi ích chung. Những điều tưởng chừng nhỏ bé ấy, khi được nuôi dưỡng mỗi ngày, sẽ trở thành nền tảng của gia đình hạnh phúc, cộng đồng an vui và xã hội thái bình.

Bởi vậy, sống hòa hợp không chỉ là nghệ thuật đối nhân xử thế, mà còn là biểu hiện của trí tuệ, từ bi và tinh thần vô ngã. Người biết hòa hợp sẽ không lấy hơn thua làm mục đích, không lấy bản ngã làm trung tâm, mà lấy sự an vui của mọi người làm niềm vui của chính mình.

Tâm hòa thì lời nói thuận.

Lời thuận thì người người gần gũi.

Người hòa thì việc việc hanh thông.

Muôn duyên hòa hợp, thiện pháp viên thành.

Tác giả: **Pháp sư Tinh Thanh** - Học viên năm thứ hai, Ban Nghiên cứu, Học viện Phật giáo Nam chúng Trung Đài.

Viết dịch: **Thích Vân Phong**

Nguồn: ctworld.org.tw